№ 11 Շաբաթ Յունվարի 31 — 1887 — Շաբաթ Յունվարի 31 № 11

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ: Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
ՆԵՐԿԱՅ 1887 ԹՈՒԻՆ

Կը հրատարակվի Թիֆլիսում, նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, վեց ամսվանը 6 ռուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը:)

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երկու բանաստեղծների մահը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայոց թատրոն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ֆրանսիայի և Գերմանիայի յարաբերութիւնները. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Դրամատիկան արուեստի կարճառօտ այբուբենը.

ԵՐԿՈՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐԻ ՄԱՀԸ

Յունվարի 29-ը մի տխուր յիշողութիւն է թողել ռուսաց գրականութեան պատմութեան մէջ: Յիսուն տարի առաջ, 1837 թւին, յունվարի 29-ին երևելի ռուսաց բանաստեղծ Ալեքսանդր Պուշկին սպանվեցաւ մենամարտութեան մէջ, մի օտարազգիի, Դանտէսի ձեռքով, իսկ 1829 թւին յունվարի 29-ին ռուս մի այլ բանաստեղծ, „Горе отъ ума“ գրուածքի հեղինակը Ալեքսանդր Գրիբօեդօվ, որ այդ ժամանակ ռուսաց դեսպան էր Պարսկաստանում, սպանվեցաւ Թեհրանում, պարսից մոլեռանդ ամբոխի ձեռքով:

Երկուսն էլ սպանվեցան երիտասարդ հասակում, այդպիսով չը կարողանալով շարունակել զարգացնել իրանց հանճարը, չը կարողանալով շարունակել ընծայել ռուսաց գրականութեանը իրանց հրաշալի ստեղծագործութիւնները, այն ստեղծագործութիւնները, որոնք չէին [illegible] առաջադէմ զգացմունքով, հնութեան ու խաւարի դէմ անխնայ բողոքող ուղղութեամբ:

Ռուս բանաստեղծներին կարծես վիճակված է մեռնել երիտասարդ հասակում, իրանց հանճարի հասունութեանը չը հասած, նրանց վիճակված է կարծես երկար չը ծառայել՝ ռուսաց միտքը խաւարի կապանքներից ազատելու գործին:

Ինչպէս Պուշկին և Գրիբօեդօվ, այնպէս էլ մի երրորդ ռուս երևելի բանաստեղծ՝ Լերմոնտօվ մեռաւ շատ երիտասարդ հասակում, նոյնպէս սպանված մենամարտութեան մէջ....

Այդ երևելի, ռուսաց մտքի համար թանգագին անունների մասին խօսելով, ակամայ յիշում ենք որ և այս օրերս մի ռուս յառաջադիմական բանաստեղծ, որ իր գեղեցիկ գրուածներով մի մեծ ապագայ էր խոստանում,—բանաստեղծ Նադսօն,—նոյնպէս վախճանվեցաւ շատ երիտասարդ հասակում, այն է 24 տարեկան հասակում:

Այդպիսով ճակատագիրը կարծես հալածում է ռուս բանաստեղծութիւնը, միջոց չէ տալիս նրան հասունանալ, միջոց չէ տալիս գեղարուեստի, Մուսայի անձնուէր սպասաւորներին մինչև վերջը հասցնել իրանց լուսաւորիչ, ազատարար գործը, մինչև ծերութեան հասակը ծառայել իրանց նուիրական կոչմանը:

Շատ անգամ բանաստեղծի, այդ ժամանակից մարգարէի, ներքին հոգեկան բողոքը, նրա սրտի ոգևորութիւնը և ոգու յափշտակութիւնը, նրա ձգտումը մարդու միտքը խաւարի կապանքներից ոլքան հը- [illegible]

պէս գերմանացիք ասում են՝ համաշխարհային ցաւը (Weltschmerz), այն աստիճան զօրեղ և անդուսպ է լինում,—որ ոգին մաշում է մարմինը: Դրանից է ծագում այդպիսիների մէջ մի տեսակ ձգտում դէպի ինքնաոչնչացնելը, մի տեսակ ներքին ազդմամբ նրանք չեն դիմանում իրանց շրջապատող ծանր մթնոլորտին, դրանից է առաջ գալիս այդ տեսակ չափից դուրս կրակոտ բնաւորութիւն, զգայուն ոգի ունեցողների այս կամ այն ձևով տարաժամ մահը:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

Տ. Գօհարիկի երկրորդ բէնէֆիսին հայոց դրամատիկան ակումբի խումբը ներկայացրեց Ֆրանսերէնից թարգմանած Մասօնի «Հաւատ, յոյս, սէր» անունով դրաման: Սիրելով հայկական բեմը, հաւատալով նրա ապագային, ցանկանում ենք որ այս երեկոյեան նման խայտառակ ներկայացումներ չը կրկնվեն: Երևակայեցէք մի անմիտ ու տաղտկալի պիեսա, առանց սկզբի, առանց կապի և առանց վերջի: Շատ կը ցանկանայի Թիֆլիսի բեմի համար այդ նոր պիեսայի բովանդակութեան հետ ծանօթացնել «Մշակի» ընթերցողներին, բայց դա անկարելի մի բան է. ամբողջ պիեսայից միայն կարողացայ այն դուրս բերել, որ հերոսներից երեքը մեռնում են և յետոյ մէկ մէկ յարութիւն են առնում (երևի հրաշքների դարը մօտեցել է): [illegible]

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄԱՏԻԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿԱՐՃԱՌՕՏ ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ

III

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դաստիարակը կարող է նախապատրաստել միայն դերասանին բեմի համար, սովորեցնել նրան կանոնաւոր կերպով կարդալ, պարզ և որոշ խօսել, ծանօթացնել բեմական տարրական ձևերի հետ և արգելք դնել դերասանին, յատուկ արտաքին պակասութիւնների զարգանալուն, բայց դրամատիկան արուեստի գլխաւոր ուսուցիչներն են՝—կեանքը, փորձութիւնը (практика) և դիտողութիւնը:

Դերասանը որքան աւելի բնածին դիտողութիւն ունի, այնքան աւելի մեծ է նրա տաղանդը, այնքան աւելի խորն է թափանցում նրա հոգու մէջ տեսածը և այնքան աւելի պայծառ ու կենդանի կերպով է անդրադառնում նրա խաղում: Դիտողութիւնը ընդունողական մեծ կարողութիւն է: Ինչ որ մի քանիների համար աննկատելի է անցնում, միւսների մէջ խորին հետքեր է թողնում: Դիտողութիւնը գլխաւոր և արմատական հիմունքն է ամեն մեծ տաղանդի համար թէ գիտութեան, թէ գրականութեան և թէ արուեստի մէջ:

Այդպէս ուրեմն, տաղանդաւոր գրողը միանգամից կը նշմարի այս կամ այն բարոյական երևոյթը հասարակութեան մէջ, կը նկատի ժողովրդին պատկանող մէկ առանձին գոյն, նրա պակասութիւնները և մեծագործութիւնները, որոնց մօտից սովորական աչքով անցնում է ոչինչ չը նկատելով՝ դիտողութիւնից զուրկ սովորական ամբոխը:

Տաղանդաւոր նկարիչը դիտում է բնութիւնը, ուսումնասիրում է՝ լոյսի և ստուերի էֆէկտները, ըմբռնում է լոյսի մի որ և է անհատատ ճառագայթ, շտապով փոխադրում է կտաւի վրա և այդ բոտ երևոյթին չնչին փայլը մի առանձին չքեղութիւն և գեղեցկութիւն է տալիս պատկերին: Դրա նման մի փայլով խաբվեցայ Այվազօվսկու «Խրիստափոր Կոլումբ» պատկերի վրա: Այդ փայլը այնպիսի արուեստով էր կատարված, որ ես նրան ընդունեցի պատկերի վրա ընկած արեգակի ճառագայթի տեղ, և միայն, աւելի մօտ մերձենալով պատկերին, տեսայ, որ դա մեծ նկարչի վրձինի հետքն էր:

Այդպէս էլ դրամատիկան դերասանը պէտք է ուսումնասիրէ կեանքը նրա ամենափոքր երևոյթներով. երբեմն ամենափոքր գիծն էլ լուսաւորում է դերասանի աչքում նրա նկարագրած բնաւորութիւնը: Եթէ բնութիւնը դիտողութեան ձիրք չէ տուել դերասանին, նա պէտք է տոկուն աշխատանքով զարգացնէ դիտողութիւնը իր մէջ: Առանց կեանքի ուսումնասիրութեան, առանց դիտողութեան չէ կարելի դերասան դառնալ: Դիտեցէք ամեն տեղ, փողոցներում, հասարակութեան մէջ. ձեր բոլոր յարաբերութիւնները ձեզ շրջապատողների հետ դիտողութեան համար անսպառ աղբիւր կը լինեն:

Դիտեցէք թէ ինչպէս մեծաւորը խօսում է իր ստորադրեալի հետ, ստորադրեալը իր մեծաւորի հետ, ինչպէս է պահում իրան մեծատունը, հարուստը, աղքատը և ինչպէս են վերաբերվում նրանց ուրիշները: Որպէս է ատամնջվում սովածը և որպէս ինքնագոհ է կուշտը: Դիտեցէք դէմքի արտայայտութիւնը, ձևերը, խօսակցութեան եղանակը, դիտեցէք փողոցներում թէ ինչպէս է շրջում ռամիկը և պարոնը, վաճառականը, բանուորը, զինուորը և դուք կը տեսնէք, որ իւրաքանչիւրը դրանցից ունի որ և է իրան սեփական մի յատկութիւն: Ուշադրութիւնից մի փախցնէք ամենափոքր մանրամասնութիւնն անգամ, աշխատեցէք իւրացնել այն, ինչ որ մասնաւոր ձեր աչքին է ընկել, և յարմար առիթ գալուն պէս, ներկայացրէք այդ բեմի վրա:

IV

ՇԷԿՍՊԻՐԻ ԽՐԱՏՆԵՐԸ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԻՆ.—ՀԱԴԻՍՏԸ.—ԴԻՄԸ

Բեմը կեանքի արտափայլումն է, և այդ պատճառով գլխաւոր օրէնքը, որի վրա հիմնվում է արուեստը,—ճշմարտութիւնն է:

Որքան աւելի տաղանդաւոր և աւելի կրթված է նկարիչը, այնքան աւելի խոր և աւելի ճշգրտութեամբ պատկերացնում է կեանքը և ճշմարտութիւնը բեմի վրա: Դերասանը կատարեալ և քաղցր տպաւորութիւն միայն այն ժամանակն է գործում հանդիսականի վրա, երբ նա ապրում է բեմի վրա, և ոչ թէ ներկայացնում է: Հանդիսականի մէջ զգացմունք զարթեցնելու համար, դերասանը ինքը պէտք է զգայ իր դերը:

Դիդրօ, թէպէտ և մեծ փիլիսոփայ էր, բայց առեց մի պարադօքս թէ դերասանը միայն այն ժամանակն է մեծ տպաւորութիւն գործում, երբ կրքի ամենազօրեղ արտայայտութիւնների ժամանակ ինքն չէ յափշտակվում, երբ նա ոչինչ չէ զգում: Որպէս հերքումն Դիդրօի այդ կարծիքի կարող են ծառայել Րաշէլ, Րիստորի, Մօչալօվ, Սալվինի, Րօսսի և Օլրիջ մեծ դերասանների օրինակները: Կարատիգին անգամ, որը վերին աստիճանի սառնասիրտ դերասան էր, յափշտակվում էր: Այդպիսի րօպէներից մինում նա խանչալով վիրաւորեց Կօլիլօվ դերասանին, որ, ի հարկէ չէր պատահի, եթէ նա սառնասիրտ մնար. իսկ մի ուրիշ անգամ նա սաստիկ հարուած տուեց «Քին» պիէսայում Գրիգօրևիկ դերասանին, և ներողութիւն խնդրելով, նա ասեց՝ «ես մոռացութեան մէջ ընկայ:»

Դերասանի համար յաճախ ասում են՝ «նա սառն է», «նա հոգի չունի», իսկ ինչ է անում դերասանը հոգին, եթէ, Դիդրօի խօսքերով, նա որքան ներքուստ աւելի հանգիստ է, այնքան նա աւելի զօրեղ տպաւորութիւն է գործում հանդիսականի վրա: Դրամատիկան արուեստը փիլիսոփայութիւն չէ, ուր պահանջվում է միայն սառն դատողութիւն:

Դերասանի յափշտակութիւնը Շէկսպիր նկարագրում է հետևեալ խօսքերով. «դողում է, լաց է լինում, գունատվում է, դողդողում է... այո, միայն այդպէս խրացնելով ներկայացնելի անձի զգացմունքը, կարելի է յափշտակել հասարակութիւնը:»

Արտասուելը դրամատիկ չէ և յաճախ դերասանը, ինքն արտասուքներ թափելով, չէ զարթեցնում նոյն զգացմունքը հանդիսատեսի մէջ, բայց այդ միայն ապացուցանում է դերասանի բնաւորութեան թուլութիւնը և դրամատիկան արտայայտութեան, այսինքն «տաղանդի բացակայութիւնը:

Շէկսպիր, խօսելով դրամատիկան արուեստի օրէնքների մասին, արտայայտեց նրանց հետևեալ մի քանի խօսքերով. «Առհասարակ խաղի ժամանակ առաջնորդվիր ամենից աւելի քո սեփական զգացմունքով: Պէտք է շարժմունքները համապատասխան լինեն խօսքերին, իսկ խօսքերը շարժմունքներին, որպէս զի չը բռնաբարվի կենդանի ճշգրտութիւնը: Ու ամեն չափազանցութիւն այդ դէպքում հեռացնում է այն նպատակի սահմանից, որ ունի թատրօնը, իսկ այդ նպատակը միշտ էր և կը լինի իրականութեան ճիշտ նկարագրութիւնը: Առաքինութիւնը, յանցանքը, ժամանակակից բարքերը, այդ բոլորը բեմի վրա պէտք է ներկայացվեն այնպէս, որպէս նոքա իսկապէս գոյութիւն ունեն: Եթէ դերասանը չափազանցութեան մէջ կընկնի, դրանով, ի հարկէ, նա կարող է տգէտների խրախուսանքին արժանանալ, բայց նուրբ կերպով հասկացող հանդիսատեսը դրանով կը վիրաւորվի «իսկ այդպիսի մի հանդիսատեսի կարծիքը պէտք է աւելի թանգ գնահատվի, քան թէ դահլիճը լցնող ամբողջ հասարակութեան հիացմունքը:»

Շէկսպիրի վերոյիշեալ նկատողութիւնը պէտք է դերասանների համար պատգամ լինի: Բոլոր դարերի այդ ամենամեծ հանճարը առաջին տեղն է տալիս ճշգրտութեանը, որպէս ամբողջ արուեստի հիմքին:

Շէկսպիր ասում է, որ դերասանը չը պէտք է չափն անցկացնի: Չափազանցումն վատ և ծանր տպաւորութիւն է գործում կրթված հանդիսատեսի վրա, թէպէտ և երբեմն դուր է գալիս «րայօկի» կոչուած հասարակութեանը, որին հաճոյանալու պէտք է ամաչէ իւրաքանչիւր բարեխիղճ դերասան: Չափը գիտենալը ամենամեծ արժանաւորութիւն է դերասանի համար. մեծ տաղանդ չունեցող, բայց այդպիսի արժանաւորութիւն ունեցող դերասաններին գնահատում է հասարակու-

տայի բովանդակութիւնից։ Ոչ ոք չը գիտէր իր դերը և ոչ ոք չէր հասկանում թէ ինչ է անում (այդ, ի հարկէ, դերասանների մեղը չէր)։ Բեմի-սօրական մասը նոյնպէս չատ կաղում էր. դուրծող անձինք մանում ու դուրս էին գալիս անժամանակ, վարագոյրի իջնելը միշտ ուշանում էր։ Ակտ-ստարների վրա հարկաւոր ուշադրութիւն չէր դարձրած։ Պ. Աւալեան, ձեռքին բռնած մի պատ-կեր, բացատրում է, որ այդտեղ նկարած է՝ հրեշ-տակի միջնորդութեամբ Ս. Պետրոսի բանտից դուրս գալը, մինչդեռ ամենքս տեսնում էինք, որ թղթի վրայից հանդիսականների վրա նայում էր աչքերը չռած մի գեղեցկուհի։ Հազար և մէկ այդպիսի բաներ....

Տիկին Գոհարիկ անտրակտներից մէկում գեղե-ցիկ կերպով երգեց «Ինձ համար չէ» յայտնի եր-գը, իսկ ներկայացումը վերջանալուց յետոյ՝ «Թուրք կանայք Բօսֆորում»։ Բայց թատրոնական օր-կէստրը այս երեկոյ «կրուժօկում» էր ածում և նրա փոխարէն օրկէստրում նստացրել էին զանա-զան երեխաներին, որոնք երգի ժամանակ մի այնպիսի խառնաշփոթ բան էին ածում, որ կա-տարելապէս փչացնում էին երգեցողութիւնը։

Հասարակութեան կողմից տիկին Գոհարիկին տրվեցաւ մի պսակ և մի թանկագին քորոց։ Եկող անգամ, հինգշաբթի, փետրվարի 5-ին, քաղա-քային թատրոնում կը կայանայ պ. Ադամեանի նպաստին մի ներկայացում։ Կը տրվի Շէկսպիրի «Համլէտը»։

Nemo

ՆՈՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԴՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են։ «Անցեալ դեկտեմ-բերին պ. Սարդարեան տեղական սիրողներով երկու ներկայացում տուեց մեր քաղաքում։ Ներ-կայացումներից գոյացած արդիւնքի կէսը պէտք է յատկացրած լինէր ուսումնարանին, իսկ եր-կրորդ կէսը իրան Սարդարեանի բաժինն պիտի տրվէր։ Բայց երբ ներկայացումները վերջացան ու Սարդարեան պահանջեց իր բաժինը զուտ արդիւն-քից, դպրոցի հոգաբարձուներից մին պատասխա-նեց նրան որ Սարդարեանցին թէև 50 րուբլի հասնում է ներկայացումների զուտ արդիւնքից, բայց որովհետև Սարդարեան, ներկայացումների ժամանակ, յիշեալ հոգաբարձուի խանութից ու-ղիղ յ ի ս ո ւ ն րուբլու խմիչքներ է տարել, ուստի նրան այժմ ոչինչ չէ հասնում ներկայացումների արդիւնքից։ Սարդարեան գանգատվեց հաշտարար դատաւորին, բայց գործի քննութեան ժամանակ սիրողները վկայութիւն տուեցին, որ Սարդարեան ճշմարիտ 50 րուբլու խմիչքներ է տարել հոգա-բարձուի խանութից։ Այժմ Սարդարեան իր բոլոր աշխատանքների փոխարէն, դատարկ ձեռքով ճա-նապարհ է ընկել Դուբայից դէպի Դէրբէնտ։»

—

Մեզ գրում են ԴՈՒԲԱՅԻՑ հետևեալ դէպքի մասին։ «Մի երիտասարդ նշանված է լինում մի օրիորդի հետ և ահա նշանակված օրը քահանան և տիրացուն գալիս են աղջկայ տունը նշանը օրհնելու համար։ Բազմաթիւ հիւրերը, քահանան և տիրացուն երկար սպասում են փեսացուին, բայց սա չէ գալիս.... Վերջը յայտնվում է թէ պարոնը ուղիղ այն երեկոյ անյայտացել է քա-ղաքից։»

—

Ստացանք մի ռուսերէն օրացոյց «Кіево-Харьковскій народный календарь» վերնագրով։ Օրա-ցոյցը բացի սովորական տեղեկութիւններից, պա-րունակում է իր մէջ և հայերի մասին «Объ Армянахъ» վերնագրով մի վերին աստիճանի գովա-սանական և համակրական յօդուած, որի մէջ, ի միջի այլոց խօսվում է և Ր. Պատկանեանի գըր-ւածների մասին և եկող տարի նրա տօնելի յո-բելեանի մասին։ Օրացոյցը տպված է Խարկով քաղաքում։ Օրացոյց ստանալ ցանկացողները կա-րող են դիմել Նոր-Նախիջեւան, պ. Չալխուշեա-նին, հետևեալ հասցէով. Нахичевань (на Дону) Чалхушяну. Օրացոյցը ստանալու համար պէտք է յիշեալ հասցէով ուղարկել երկու հատ 7 կոպէ-կանոց փօստային դրոշմը։ Օրացոյցը յօրինել է Ն. Դմիտրիեվ (կեղծ անուն)։

—

Մեզ գրում են ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ հետևեալը։ «Յուն-վարի 17-ին Մօսկվայի հայ հասարակութիւնը նշա-նակել էր ճաշկերոյթ ի պատիւ Ռաֆայէլ Պատ-կանեանի։ Բայց այդ ճաշը չը կայացաւ, որովհե-տև բանաստեղծը յանկարծ հիւանդացաւ և չատ ստտիկ կերպով, այնպէս որ մերձ ի մահ էր։ Այժմ փոքր ինչ լաւ է և կարողանում է արդէն անկողնում նստել։ Պ.պ. Քամանեան, Ժամհարեան եղբայրներ, Գ. Խալաթեան և բանաստեղծի այլ բարեկամներ փոխ առ փոխ նստած էին հիւանդի անկողնու մօտ։»

—

ՇՈՒՇՎԱՎԷՐԻՑ մեզ գրում են։ «Մեր ստնուտէ-րը այս օրերս դատաւարտեց հրաժարական ներկայացրեց իր պաշտօնից։ Ցանկալի կը լինէր որ ստնուտէր ընտրվէր մի անձնաւորութիւն, որ կարողանար դրամական մանրամասն և ճիշդ հա-շիւներ ներկայացնել, հոգար ազքատ դասակարգի կարիքների մասին և ուշադրութիւն դարձնէր գիւղի առողջական դրութեան վրա։»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ գրում են մեզ հետևեալը։ «Այստեղ օր ցերեկով գողանալը, մարդու տուն կոտրելը և մարդու վրա տարճանակ արձակելը արտակարգ երևոյթ չէ համարվում։ Ամսիս 15-ին, ցերեկվայ ժամի 12-ին, տեղիս Շամախու կոչված թաղի Հա-յոց ուսումնարանի նախասենեակից գողանում են վեց հատ վերարկու և մի քանի չարփեր։ Չարեա-նուհիներից մէկը նկատում է գողերին և նրա ցուցմունքի հիման վրա սրանց բոլորին, բացի մէ-կից, զանում են և կալանաւորում են, իսկ գողա-ցած իրեղէնները յետ առնում։ Դրանից յետոյ եր-կու օր անցած, մի անյայտ չարագործ, յայտնի չէ ինչից դրդված, ատրճանակից արձակում է նոյն ուսումնարանի ուսուցչի բնակարանի վրա։ Գընդակը կոտրելով պատուհանի ապակին, ընկնում է յատակի վրա, առանց վնասելու ուսուցչի մօ-րը, որը նոյն ժամին թէք է ընկած լինում պա-տուհանի մօտ։ Կարծում են որ չարագործը այն գողերիցն է, որոնք այժմ թափառում են փողո-ցում։ Այժմ ուսուցիչը իր և իր ընտանիքի կեանքը իր բնակարանում ապահով չը համարելով, խըն-դիրք է ներկայացրել հոգաբարձութեան իր բնա-կարանը տեղափոխել քաղաքի կենտրոնը։ Ցանցա-ւորը դեռ կալանաւորված չէ։ Նոյն գիշեր մի քա-նի անյայտ աւազակներ կոտրելով պ. Թ.-ի տան պատուհանը, մանում են պարոնի սենեակը։ Թ. կարողանում է ատրճանակ ձեռք գցել և դուրս փախչել հարևան սենեակը և այնտեղից էլ փո-ղոց, որտեղ սկսում է ատրճանակից արձակել, որպէս զի իմաց տայ պատահած դժբաղդութեան մասին, բայց ոչ պօլիցիականներ են գալիս և ոչ էլ հարևանները, և այդպիսով գողերը ազատ հա-ւաքում տանում են տան մի քանի թանկագին ի-րեղէններ և 400 ր. պատրաստի դրամ։ Գողերը և իրեղէնները չեն գտնվել։»

—

Յունվարի 17-ին ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ տեղի ունե-ցան կանանց բժշկական կուրսերից աւարտողների քննութիւնները։ Հարցաքննվում էին 92 հոգի, ո-րոնցից 54-ը ստացան բժշկի աստիճան, մնացած-ները, որոնք անկարող եղան քննութիւն բռնել, կը քննվեն ներկայ թւականի գարնանը և այն ժամանակ արդէն իրօք կը փակվի Ռուսաստանում 14 տարի գոյութիւն ունեցող կանանց միակ բարձրագոյն մանկաբժական դպրոցը։

—

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են։ «Այս օ-րերս վախճանվեցաւ բարակացաւից Գօգոյեան վարժատան տեսուչի՝ օրիորդ Թամամշեան, չը գնահատված հասարակութիւնից, և չատերից չա-րաչար բամբասված։ Գեղեցիկ, ժպիտը երեսին պառկած էր նա դագաղի մէջ, կարծես ներելով նախիջևանցիներին իրանց նախապաշարմունքները և անխիղճ բամբասանքները։ Այժմ հետաքրքիր է իմանալ թէ նախիջևանցիք ում կընտրեն Գօգո-յեան վարժատան տեսուչհի։ Բայց փոքր ի չատէ հասկացողները միաբերան ցանկանում են տեսնել այդ պաշտօնի մէջ օրիորդ Ախաչեանին, որ չատ լաւ վարժուհի է և որքան մեզ յայտնի է Թիֆլիսի իգական գիմնազիայումն է աւարտել իր ուսումը։ Ասում են որ օրիորդը չատ վարժ է հայոց լեզուի և պատմութեան»։

—

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՆ մերձակայ Քեօսամամադ և Փաշաքեանդ գիւղերում, ինչպէս մեզ գրում է մեր թղթակիցը, այս օրերս անյայտ չարագործնե-րը թալանեցին մի քանի հարուստ տներ։ Գողե-րը տարան զանազան ոսկեայ և արծաթեայ կա-նացի զարդեր և նաղդ փող էլ 2,000—3,000 րուբլի։

—

Մեզ գրում են, որ այս օրերս Նոր-Բայազէտից ոչ հեռու գտնվող մի գիւղից մի 18 տարեկան տղայ ուղևորվում է դէպի քաղաքը՝ իր պսակի թոյլտուութիւնն առնելու համար. բայց քաղաքը չը հասած, ճանապարհին՝ խեղճ տղան խեղդվում է ձիւնի տակ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են։ «Այս օրերս

թիւնը և նրանց խաղի վրա ուրախութեամբ է նայում։

Շարժմունքների (ժեստերի) վերաբերութեամբ Շէկսպիր խորհուրդ է տալիս չափաւորութիւն։ Շատ չարժմունքներ է անում միայն նոր և անփորձ դերասանը, որը չը գիտէ թէ ինչպիսի չարժ-մունքներ պէտք է անէ ձեռքերով, բայց արտաքին կողմից լաւ պատրաստված դերասանին դա չէ կարող արգելք լինել։ Կեանքի մէջ մարդ չատ քիչ չարժմունքներ է անում. ձեռքերով, զօրեղ չարժմունքներ միայն գրգռված դրութեան մէջ են յայտնվում և յայտնվում են ակամայ, այդ պատ-ճառով դրանք չը պէտք է պայմանական լինեն։ Երբ որ դերասանը կը մանի իր դերի մէջ, ձեռ-քերի չարժմունքը ինքն իրան կը գայ, որպէս բը-նական արտայայտութիւն նրա ներքին տրամա-դրութեան։ Նոյնպէս ծիծաղելի է լսել, որ չատ թէօրետիկներ խորհուրդ են տալիս դէմքին այս կամ այն արտայայտութիւնը տալու համար դերերը հայելու առաջ սովորել. կրկնում եմ, որ պահան-ջած արտայայտութիւնը կերևայ դերասանի դէմքի վրա միայն այն ժամանակ, երբ դերասանը կը մանի իր դերի մէջ, այն ժամանակ այդ արտա-յայտութիւնը ինքն իրան կերևայ, ճիշդ ու բնա-կան կը լինի, իսկ եթէ դերասանը իր դերը չէ զգացել, հայելու առաջ դերի ուսումնասիրութիւ-նը ծամածռութիւնների վարժութիւններին կը նը-մանի։

Պիէսան օրինաւոր խաղալու համար հարկաւոր է կրկնողութիւններն անել թատրոնական հա-գուստներով։ Նախկին ժամանակները թատրոնա-կան ուսումնարանի աշակերտը մանկութիւնից բեմի վրա լինելով, ընտելանում էր թատրոնական հագուստին և բեմի վրա իրան ազատ էր զգում։ Իսկ այժմ, թատրոնական ուսումնարան չը լինե-լու պատճառով, երիտասարդները զրկվեցան պը-րակտիկայից։ 20-ական թւականների մեր դրա-մատիկական դերասանները, երբ բեմի վրա ծաղ-կում էր պսևդօկլասիցիզմը, տանը, խալաթի փո-խանակ, հագնում էին հռօմէական վերարկուներ, որպէս զի խորթ չերևայ նրանց այդ հագուստը բեմի վրա։ Տալմա, Րաչէլ, Կարատիգին յունական և հռօմէական չորերը հագնելու ձևը ուսումնասի-րում էին հին արձանները աչքի առաջ ունենա-լով։

Գրիմը բեմական արուեստի գլխաւոր առարկա-ներից մէկն է կազմում և նրա վրա առանձին ուշադրութիւն պէտք է դարձնել։ Դերասանի ա-ռաջին անգամ յայտնվելը բեմի վրա արդէն տպա-ւորութիւն է գործում հանդիսականի վրա։ Դէմ-քը և հագուստը արտաքուստ պէտք է արտայայ-տեն ներկայացնելի անձնաւորութեան բնաւորու-թիւնը։ Այդ պատճառով իւրաքանչիւր դերասանի համար օգտաւէտ է գոնէ մի փոքր նկարչութիւն իմանալ, կամ գոնէ գիտենալ թէ որտեղ պէտք է պայծառ և մուգ գոյներ դնել, որպէս զի դէմքը Եւրոպայի քարտէզին չը նմանի։

Ով նկարել չէ իմանում, խորհուրդ եմ տալիս նրան հետևեալ օժանդակ միջոցը։ Դերասանը պէտք է իր մի քանի լուսանկարչական պատկերներ հանել տայ, պէտք է կտրել դրանց գլուխները և կպցնէ թղթի վրա։ Հրաւիրելով ծանօթ նկարիչ-ներին, դերասանը պէտք է խնդրայ նրանց առաջ պիէսան, բացատրելով իր դերը, իր հայեացքները և խորհրդածութիւնները թէ արտաքին կողմից ինչ-պէս է կամենում ինքն ներկայացնել իր դերը, պէտք է խնդրէ նկարչին նկարել իր ցանկացած տիպը և այդ նկարով արդէն իր համար գրիմ չի-նել։

V

ԲԵՄԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—ԿՐԻՏԻԿԱ.

Այժմ մի քանի խօսք կասեմ դերասանների յա-ջողութեան մասին հասարակութեան մէջ։ Յաջո-ղութիւնը միշտ չէ կարող դերասանի տաղանդի չափը համարվել։ Յաջողութիւնը զանազան է լի-նում. 1. գեղեցկանոտ յաջողութիւնը. 2. գեղեցիկ դէմքի յաջողութիւնը. 3. շնորհալի դերի աջողու-թիւնը. 4. աշխատանքով և տաղանդով ձեռք բե-րած յաջողութիւն։

Առաջին երեք յաջողութիւնը, չը նայելով հա-սարակութեան բուռն ծափահարութիւններին, յա-ջողութիւններ չեն։ Առաջին դէպքում նկարա-մտութեամբ խրախուսում են դերասանին, երկ-րորդ դէպքում կատաղում են կանացի գեղեցկու-թեան երկրպագուները, որ ոչինչ կապ չունի ար-ւեստի հետ և որ ուրիշ նպատակներ ունի.... Շնորհալի դերի երրորդ յաջողութեան վրա ար-ժէ կանգ առնել։

Այդ դերերում դերասանը, իւրաքանչիւր մար-դուն յատուկ ինքնահաւանութեամբ, սեփականում է իրան հեղինակի արժանաւորութիւնները։ Հասա-րակութիւնը ուրախ տրամադրութեան մէջ ծա-փահարում է հեղինակի գրած իւրաքանչիւր ծաղ-րական նախադասութեանը, իսկ կօմիկ-դերասանը իր տաղանդին է վերագրում հասարակութեան այդ ծափահարութիւնը։

Դրամայի մէջ դերասանը կարդում է ամենա-վերջ զգացմունքներով լի մի մօնոլօգ, կործանում է զօրեղին, պաշտպանում է թոյլին, հալածում է յանցանքը, պարգևատրում է առաքինութիւնը. հասարակութիւնը բուռն կերպով ծափահարում է հեղինակին այդպիսի վսեմ մտքերի համար, իսկ դերասանը երևակայում է թէ իրան են ծափա-հարում։

Ի հարկէ, ինձ կարող են պատասխանել, որ այդպիսի դերեր կատարելու համար ևս տաղանդ է հարկաւոր։ Դրան կը պատասխանեմ կայսերա-կան թատրոնի իմ ժամանակակից ամենախելօք և տաղանդաւոր բէժիսոր Կուլիկօվի խօսքերով։ Նա ասում էր. «ես յանձն եմ առնում երկու տար-վայ ընթացքում միջակ դերասաններից իւրաքան-չիւրին հասարակութեան սիրելին դարձնել. հար-կաւոր է նրան միայն շնորհալի դերեր տալ»։

Մանաւանդ երիտասարդ կօմիկներին խորհուրդ եմ տալիս չը յափշտակվել յաջողութիւններով. ամ-բոխը զարգացած չէ, նա ուրախութեամբ ծափա-հարում է կօմիկ դերասանի իւրաքանչիւր չար-ժումերին։ Դերասանը կարող է առաջ գնալ մի-այն ծանր բէպէրտուարի մէջ։ Դերասանը պէտք է խաղայ Շէկսպիրի, Մօլիէրի, Շիլլէրի տիպե-րը, պէտք է խաղայ Տարտիւֆը, Միզանտրօ-պը, Շէյլօկ, Րիչարդ III, Օտէլլօ, Խլեստակօվի և Ֆամուսօվի տիպերը, որ հարկաւոր է խելք, աշխատանք, և տաղանդ, և այն ժամանակ յաջո-ղութիւնը իսկական կը լինի։

Երիտասարդ դերասանները անպատճառ պէտք է այցելեն ներկայացումները։ Աւելի լաւ կը լինէր, եթէ նրանք այցելէին այդ ներկայացումները ի-րանց ուսուցչի հետ միասին, որը կը բացատրէր երիտասարդներին ժամանակակից դերասանների խաղի թէ արժանաւորութիւնը և թէ պակասու-թիւնը։

Նոյնպէս չատ օգտակար է այցելել ֆրանսիա-կան ներկայացումները։ Բեմական արտաքին ձևե-րի հետ ամենից լաւ կարելի է ծանօթանալ ֆը-րանսիական դերասանների մօտ,—այդ բանում ֆրանսիացիք բարձր են ամենքից։

Դերասանը կատարելապէս հանգիստ պէտք է վերաբերվի քննադատութեանը, կրիտիկային։ Չը յափշտակվել գովասանքներով և չը յուսահատվել պախարակումներից։

Գիտութիւնների և արուեստների մէջ աչքի ըն-կնող ամենամեծ տաղանդները և հասարակու-թեան բարձր աստիճանների վրա կանգնած մար-դիկ ազատ չեն եղել և այժմ ևս ազատ չեն պա-խարակումներից, այդ բանին պէտք է պատրաստ լինի իւրաքանչիւր հասարակական գործիչ։ Դերա-սանները մանաւանդ ենթարկվում են ամեն կերպ քննադատութեան։

Չը պէտք է մոռանալ, որ կատարելութիւն չը կայ աշխարհիս վրա, իսկ մարդ ինչպէս կարող է կատարելագործվել, եթէ չեն ցոյց տայ նրա պա-կասութիւնները։

Տաղանդաւոր դերասանին կարելի է նմանեցնել թանգագին բոյսին, իսկ օրինաւոր կրիտիկոսին նմանեցնել լաւ այգեպանին, որը հոգ է տանում որ բոյսը ծուռը չը զարգանայ և պաշտպանում է բոյսը զանազան խոտերից և վնասակար միջատ-ներից։

Դերասանի ամենալաւ միխիթարութիւնը իր պարտաւորութիւնների բարեխղճաբար կատարե-լըն է։

Վերջացանութեան մէջ կը կրկնեմ, որ միայն ա ն դ ա դ ա ր ա շ խ ա տ ա ն ք ը, կ ե ա ն ք ը և գ ի տ ո ւ թ ի ւ ն ը կարող են վերջնականապէս կազ-մակերպել դերասան-նկարչին։

***

հասաւ մայրաքաղաքը հայր Խորէն Ստեփանէ: Չենց որ Պետերբուրգի հայ կօլօնիան իմացաւ հայր Խորէնի գալու մասին, տեղիս հայ հասարակութեան բոլոր ներկայացուցիչները, մեծամեծներից սկսած մինչև վաճառականների վերջին գործակատարը գնացին հայր-սուրբի այցելութեան: Հայր Խորէն շատ սիրով էր ընդունում ամենքին: Հայր Ստեփանէ անմիջապէս սկսեց հոգալ եկեղեցու մասին և առաջարկեց ար. Եզեանցներին իր խմբով երգել հայոց եկեղեցում հայերէն նոտաներով:

—

Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեան խորհուրդը, ինչպէս լսում ենք, ձայների բացարձակ առաւելութեամբ վճռել է չը փոխել այդ ընկերութեան պարահանդէսի օրը: Դրանով յարգելի տիկինները կարծես ասում լինեն, որ առ ոչինչ են դնում հայ լրագրութեան ձայնը, որ միաձայն համեստ խորհուրդ էր տալիս փոխել հակառակ կերպով: Կարծիքների ազատութիւն է, և յարգելի տիկինները ազատ են վարւելու այնպէս, ինչպէս կամենում են, բայց նրանց արարքը հազիւ թէ ցոյց է տալիս նոցա հասունութիւնը հասարակական գործունէութեան համար: Մեր հասարակական հիմնարկութիւնները այնքան քիչ են թւով, որ կարելի է ասել, մինչև անգամ ի ր ա ւ ո ւ ն ք կ ա յ պ ա հ ա ն ջ ե լ ո ւ, որ նրանցից միմեանց հեռու լինի միմեանց վնասելու միտքը: Իշխանուհի Վխալենչակնի «խաթրը», որ փետրվարի 1-ին պէտք է տրւի պարահանդէսի յօգուտ վրաց թատրօնական ֆօնդի, կամ նոյն իսկ մասնաւոր մարդոց «խաթրը», պահվում է. բայց հայոց թատրօնական ակումբի վարչութեան «խաթրը» և դրա հետ հայ լրագրութեան խօսքը առ ոչինչ է համարւում: Եթէ ընկերութիւնը փետրվարի 12-ին չը նշանակելով պարահանդէս վնաս կրէր, ի հարկէ այն ժամանակ նրա վարչութեան կարելի էր արդարացնել, բայց քանի որ պարահանդէսը յետաձգվելով թէ ընկերութիւնը ոչ մի վնաս չի կրի և թէ ուրիշ հիմնարկութիւններին օգուտ տւած կը լինի, ուստի իրաւունք ունենք կարծելու, որ կ ա պ ր ի զ ը այստեղ փոքր դեր չէ խաղում....

—

ԱՂՍՏԱՖԱՅԻՑ մեզ գրում են: «Այստեղ լուր է տարածված որպէս թէ մեր երկաթուղին անցնում է շուտով կառավարութեան ձեռքը: Դա մի բարիք կը լինի, որովհետև երկաթուղու ներկայ վարչութիւնը այլ ևս չափը անցրեց իր կամայական վարմունքի մէջ: Չորիւր հազար պուդ ապրանք կայ թափված մեր կայարանում և ահա երկու շաբաթ է որ օրական երկու, երեք, շատ շատ չորս վագօն հազիւ են տալիս ապրանքատէրերին: Կատարելապէս լացացնում են ապրանքատէրերին»:

—

Վրաց «Իվերիա» լրագիրը լսել է, որ Թիֆլիսում ձեռնարկւում են մի ամսագրի հրատարակութեան վրացերէն լեզւով: Ամսագիրը կունենայ գրականական, մանկավարժական, գիտական և պատմական բաժիններ:

—

Յունվարի 29-ին Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայում Պուշկինի համար կատարած հոգեհանգստին ներկայ էր ահագին բազմութիւն: Նոյն օրը երեկոյեան մեծ հասարակութիւն կար և Թիֆլիսի «Կրուժօկում», որտեղ արւեցաւ մի երեկոյթ ի յիշատակ Պուշկինի:

—

ՇՈՒՎԱՎԵՐԻ հայոց դպրոցի հոգաբարձութիւնը մեզ խնդրում է յայտնել, որ այնտեղի օրիորդաց դպրոցի համար հարկաւոր է մի վարժուհի: Պայմանների մասին կարելի է տեղեկանալ «Մշակի» խմբագրատանը, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ:

—

Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են, որ տնային արդիւնաբերութեան ուսումնասիրութեան մասնաժողովը հարց է յարուցել՝ ամեն տարի առևտրական կենտրօններում տնային արդիւնաբերութեան ցուցահանդէսներ կայացնել: Այդ ցուցահանդէսների նպատակն է զարգացնել այդ արդիւնաբերութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—

Ֆրանկօ-գերմանական յարաբերութիւնները սուր կերպարանք են առնում օրից օր: Երկու երկրների մէջ էլ տեղի են ունենում մի շարք այնպիսի կարգադրութիւններ, որոնք, եթէ դիպլօմատիական քաղաքավարի լեզւով ասենք, տանում են դէպի պատերազմի դաշտը: Գերմանիայում սկսել են վերակազմութիւններ զօրքի զանազան բաժանմունքների մէջ: Բիսմարկ ամենայն միջոց գործ է դնում գերմանական զօրքի թիւը աւելացնելու. արգելված է Գերմանիայից ձիեր դուրս տանելը. արգելված է նոյնպէս տ ա խ տ ա կ ն ե ր արտահանելը դէպի Ֆրանսիա, ըստ որում, գերմանական կառավարութեան կարծիքով, այդ տախտակներից շինւում են բնակարաններ այն Ֆրանսիայի զինւորների համար, որոնք պատրաստվում են Գերմանիա արշաւելու: Պահեստի զօրքի մի մասը արդէն կանչված է, որպէս զի վարժեցնեն մ ա գ ա զ ի ն ա յ ի ն հրացաններ գործածելու մէջ: Այդ մի մեծ պատերազմական քայլ է, որի նշանակութիւնը ի զուր աշխատեցին փոքրացնել գերմանական կիսապաշտօնական լրագիրները: Այդ դեռ բաւական չէ. գերմանական կառավարութիւնն էլ կարգադրեց, որ Ֆրանսիայի սահմանների մօտ զօրքի համար բնակարաններ շինվեն: Այդ բոլորը՝ շատ ուրիշ կարգադրութիւնների հետ միասին կազմում են պատերազմական կարգադրութիւնների մի զօրեղ շարժում, և այդ շարժումը տեղի է ունենում Բիսմարկի ցանկութեամբ: Չը պէտք է մոռանալ աւելացնելու այդ բոլորի վրա և այն, որ ֆելդմարշալ Մօլտկէի alter ego գեներալ Վերտեսի նման մարդը նշանակվում է Ստրասբուրգի նահանգապետ,—դա մի զօրեղ ցոյց է Գերմանիայի արևմտեան սահմանների վրա.... Հասկանալի բան է, որ այդպիսի միջոցների ձեռք առնելը անյայտ չէ մնում Ֆրանսիայի համար, որը վաղուց արդէն պատրաստվում է՝ վերջ տալու ազգային ինքնահաճանաչութեան ձգտումներին, և վճռելու Էլզաս-Լօթարինգիայի բաղդը վերջնական կերպով: Ֆրանսիայի մէջ, ինչպէս երևում է բոլոր տեղեկութիւններից, վրէժխնդրութեան տենչը աւելի ու աւելի աճում է, և այդ վրէժխնդրութեան տենչն է, որ գրգռում է իշխան Բիսմարկի ամբողջ ուշադրութիւնը և նրան մեծ մտատանջութիւն պատճառում: Սակայն՝ եւրօպական քաղաքականութեան այդ համարձակ ղեկավար՝ իշխան Բիսմարկ ներկայումս մեծ ընդդիմադրութեան է հանդիպել հէնց նոյն իսկ Գերմանիայի մէջ, որտեղ րէյխստագի մեծամասնութիւնը վճռել է և, անկասկած, նոր րէյխստագն էլ նորից կը վճռի դիմադրել կառավարութեան պատերազմական ձգտումներին: Բիսմարկ լարել է իր ամբողջ ուշադրութիւնը. լարել են իրանց ոյժերը և Բիսմարկի հակառակորդները: Իշխան Բիսմարկ անդադար ճառեր է խօսում. նա սարսափ է ուզում դցել իր հակառակորդների վրա, յայտնելով, որ եթէ զօրքը չաւելացվի՝ Ֆրանսիան անպատճառ կը յաղթի, և այն ժամանակ Գերմանիան ստահար կը լինի Ֆրանսիացիներից: Իշխան Բիսմարկ իր ցանկութիւնները առաջ տանելու համար մինչև անգամ դիմում է Հռօմի պապի օգնութեանը և միջամտութեանը.... Այդ բոլորը Բերլինի բոլոր շրջաններում արդէն այն համոզմունքն է մտցրել, որ պատերազմը անխուսափելի է, եթէ ձեռք չառնեն միջոցներ պատերազմի առաջն առնելու համար: Հետաքրքիր է իմանալ, ինչ միջոցներով կարելի է պատերազմի առաջն առնել. գերմանական պաշտօնական և կիսապաշտօնական լրագիրների կարծիքով, պէտք է այնքան մեծացնել Գերմանիայի պատերազմական ոյժերը, որ Ֆրանսիան երկիւղ զգայ, համոզվի, որ Գերմանիային դիմադրել չէ կարելի, ուրիշ խօսքով, կառավարութեան օրգան-լրագիրները ասում են քաղաքավարի կերպով րէյխստագին՝ «ընդունեցէք կառավարութեան զինւորական օրինագիծը և հաստատեցէք եօթ տարով»: Այդ է պատճառը, որ Գերմանիայում շատերը համոզված են, որ եթէ իշխան Բիսմարկ այնքան աղմուկ է հանում, պատերազմը վտանգաւոր է համարում, այդ միայն այն պատճառով, որ կարողանայ անցկացնել զինւորական օրինագիծը: Այդ դեռ բաւական չէ. իշխան Բիսմարկ պէտք է Էլզաս-Լօթարինգիայի խնդիրը երկար ժամանակով ապահովացնի: Ամենքին յայտնի է, որ Արևելեան հարցի պատճառով միշտ Եւրօպայի կենտրօնում քաղաքական յարաբերութիւնները լարվում են. օրինակի համար, Յունաստանի և Թիւրքիայի խնդրի ժամանակ, Գերմանիայի և Ֆրանսիայի յարաբերութիւնները կրկին լարվեցան, երբ Ֆրանսիան ուզեց պաշտպանել Յունաստանին. նոյնը պատահեց և վերջերումս բուլղարական խնդրի առիթով: Իշխան Բիսմարկ կամենում է այնպէս անել, որ Ֆրանսիան Արևելեան հարցի մէջ ուղղակի խառնւելու միջոց չունենայ, և արևելեան հարցի կնճռոտված ժամանակները չը մտածի կրկին Էլզաս-Լօթարինգիայի մասին.—իսկ դորա համար՝ իշխան Բիսմարկին հարկաւոր է երկիւղի տակ դնել Ֆրանսիական հանրապետութիւնը, որի համար ներկան շատ յարմար է, և ամեն միջոց պէտք է գործ դնել.... Այդ լաւ են հասկանում Ֆրանսիայում, և հասկանալի է թէ ինչու այնտեղ մի տեսակ ձգտում կայ պատերազմի հարցը որքան կարելի է շուտ վճռել.... Բացի դորանից թէ Գերմանիան և թէ Ֆրանսիան շատ լաւ գիտեն, որ պատերազմի մէջ յարձակողական դիրք բռնելը մի մեծ գրաւական է յաղթութեան համար: Այդպիսի մի դիրք բռնելու համար, շատ մեծ պատճառներ պէտք չեն, քանի որ երկու կողմից էլ եռանդուն կերպով պատերազմի են պատրաստվել....

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Գերմանական պահպանողական կուսակցութիւնը և պահպանողական մամուլը՝ այժմեան քաղաքական բոլոր փոթորիկների պատճառը համարում է գեներալ Բուլանժէին: Չը լինէր Բուլանժէ, ասում են պահպանողականները, չէր լինի և այս ամբողջ յուզմունքը: Եւ մինչդեռ Գերմանիայի ազատամիտ կուսակցութիւնը, Րիխտէրի առաջնորդութեամբ, կամենալով վերջ տալ ներկայի բոլոր սարսափներին՝ գոչում է՝ «Fort mit Bismark» (կորչի Բիսմարկ), պահպանողական կուսակցութիւնը գոչում է «A bas Boulanger» (կորչի Բուլանժէ):

—Իշխան Բիսմարկ մի կողմից ամենայն ուշադրութեամբ պատրաստվում է Ֆրանսիայի դէմ, միւս կողմից աշխատում է, որ րէյխստագի նոր ընտրութիւնները՝ իր օգտին լինեն: Բիսմարկ շատ լաւ հասկանում է, որ րէյխստագի նոր ընտրութիւնների հետևանքը ամենամեծ ազդեցութիւն կունենայ Գերմանիայի գործերի վրա: Թէև ընտրութիւնների մասին դեռ չեն ստացված ճիշդ տեղեկութիւններ, բայց Բիսմարկի բռնած դիրքից երևում է, որ շատ էլ յաջող չեն այդ ընտրութիւնները կառավարութեան համար. դորան ապացոյց կարող է լինել այն, որ Բիսմարկ արդէն դիմում է Պապի օգնութեանը, և համաձայնում է մինչև անգամ փոխել մայիսեան օրէնքները: Պապն էլ արդէն յայտնեց իր ցանկութիւնը և հրաւիրեց կաթօլիկ կուսակցութեանը խոնարհվել Բիսմարկի առաջ: Բայց դժուար թէ այդ յաջողվի: Գերմանական կենտրօնի կուսակցութիւնը և իր օրգանները պարզօրէն յայտարարեցին արդէն, որ Պապը ոչինչ հեղինակութիւն աշխարհական գործերում ունենալ չէ կարող, և որ կենտրօնը առաջվայ նման կը գործի, առանց ուշադրութիւն դարձնելու Վատիկանի սպառնալիքների և շանթերի վրա:

—Բերլինից հեռագրում են, որ սահմանագլխի վրա գտնվող ամրութիւնների մէջ պահվում են վ ե լ օ ս ի պ է դ ն ե ր, զանազան սուրհանդակների համար:

—Բօլգարական գործիչները աշխատում են համոզել Միլան թագաւորին, որ Սերբիան էլ մասնակցի Մակեդօնիան ապստամբեցնելու գործում:

—Սօֆիայից հեռագրում են, որ Ստօյանօվ և Պանիցա գնում են Մակեդօնիա: Լուրեր են տարածված Բատտենբերգի Բալկան գալու մասին:

—Բերլինից հեռագրում են, որ բօրսան սարսափելի կերպով յուզված է այն լուրերի պատճառով, որ իբրև թէ գերմանական պետական գանձարանը 300 միլիօն մարկի փոխառութիւն է անում, և որ իբրև թէ Էլզաս-Լօթարինգիայի զօրքերի հրամանատարները հրաւիրված են զինւորական խորհրդի:

—Բ. Դուռը դիմել է Պօլսում գտնվող դեսպաններին, խնդրելով նոցա աջակցել իրան բօլգարական խնդիրը կարգադրելու գործում:

—Բերլինում մեծ ազդեցութիւն գործեց այն լուրը իբրև ֆրանսիական դեսպան Էրբետտ հրահանգ է ստացել՝ յայտնելու գերմանական կառավարութեանը՝ Ֆրանսիայի խաղաղասիրական քաղաքականութեան մասին: Հաստատ փ ա ս տ ե ր չը կան այդ մասին. փ ա ս տ ը այն է, որ ֆրանսիական դեսպանը օպերային թատրօնում երկար խօսակցութիւն ունեցաւ Հերբերտ Բիսմարկի հետ իր լօժայում: Տարաբաղդաբար դա մի յատուկ փաստ չէ....

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկու անգլիացի դրամատէրեր Պետերբուրգ գալով, թոյլտւութիւն են ուզում ստանալ այնտեղ բանալու մի օ ր ի ն ա կ ե լ ի ը ն թ ե ր ց ա ր ա ն: Այդ ընթերցարանի մէջ ի միջի այլոց կը ստացվեն երկրագնդի բոլոր լրագիրները և սեփական հեռագիրներ թէ արտասահմանից և թէ Ռուսաստանի բոլոր կողմերից:

* * *

Բերլինում, նորերումս մի մարդ և կին՝ տարաձայնութիւններ ունենալով միմեանց հետ՝ սկսեցին առանձին ապրել: Յունվարի 12-ին, մարդը եկաւ կնոջ մօտ և առաջարկեց նորից միասին ապրել: Կինը մերժեց: Մարդը սպառնաց: Կինը դուրս փախաւ տանից փողոց, օգնութիւն կանչելու համար, բայց մարդը ետևից հասաւ, բռնեց կնոջը, և մազերից քաշելով մօտեցրեց իրան կնոջ գլուխը և կծեց նրա քիթը այնպէս սաստկութեամբ, որ քիթը պոկվեցաւ.... Իսկոյն քթից զրկված կնոջը հիւանդանոց տարան.... Բժիշկները յոյս են տալիս որ կառողջացնեն ինչպէս հարկն է:

* * *

Յունվարի 20-ին, Պետերբուրգում, ազնուականների կլուբում՝ դիմակահանդէսի ամենատաք միջոցին՝ 22 տարեկան մի օրիորդ յանկարծակի մեռաւ կաթուածահար լինելուց: Մահուան պատճառը, ինչպէս վկայեց բժիշկը, եղել է շատ ամուր սեղմած կ օ ր ս ե տ ը: Մահը տեղի ունեցաւ գիշերվայ ժամը մէկին: Երբ օրիորդ Դավիդօվա առաջին անգամ թոյլ ձայնով «օգնեցէք» կանչեց, մի քանի երիտասարդներ իսկոյն օգնութեան հասան և ձեռքերի վրա տարան մի առանձնասենեակ: Իսկոյն պոկեցին օրիորդի երեսից դիմակը և ամենքը նկատեցին, որ օրիորդը արդէն մահուան տագնապի մէջ է: Վրա հասաւ բժիշկը: Պատռեցին կօրսէտը, շրջազգեստը, որպէս զի արձակ տեղ տան սեղմված կրծքին.... բայց ուշ էր: Մի ժամից յետոյ օրիորդը մեռաւ: Այդ լուրը այնքան վատ տպաւորութիւն թողեց, որ շատերը իսկոյն դուրս գնացին դիմակահանդէսից: Երբ հանգուցեալին դուրս էին տանում, դահլիճի մէջ ածում էին Շտրաուսի վալսը....

* * *

Ռուսաստանում մինչև այժմ էլ մնացած սովորութեան համեմատ, յունվարի 6-ին, ամեն տարի տեղի է ունենում, այսպէս ասած, «հարսնացուների ընտրութիւն», որի ժամանակ հաւաքվում է շրջականերից մեծ բազմութիւն՝ գլխաւորապէս երիտասարդներ և օրիորդներ, որոնք միմեանց տեսնում, հաւանում և նշանադրութեան պայմաններ են կապում: Հայաստանի մի քանի տեղերում ևս կայ այդ «հարսնացուի ընտրութեան» սովորութիւնը, որը տեղի է ունենում գլխաւորապէս բ ա ր ե կ ե ն դ ա ն ի ուրախ օրերին:

* * *

Եւրօպական մի յայտնի տեսակի լրագիրներին այժմ շատ է զբաղեցնում Ալէքսանդր Բատտենբերգի ապագան: Անդադար նորանոր լուրեր են տարածում դահազուրկ իշխանի ամուսնութեան մասին, և ում հետ ասէք չեն նշանադրում Ալէքսանդր իշխանին՝ սկսած անգլիացոց Վիկտօրիա թագուհուց մինչև ուրիշ շատ ջահել իշխանուհիներ.... Այժմ էլ լուր են տարածում, որ Ալէքսանդր ուզում է ամուսնանալ Վիկտօրիա թագուհու մեռած փոքր որդու՝ այրի մնացած ամուսնու՝ Հէլէնէի հետ....

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 յունվարի: Հրատարակված է պետական խորհրդի որոշումը, որով հետևեալ փոփոխութիւններ են մտցնվում պետական ազնուական կալուածական բանկի կանօնադրութեան 31-որդ յօդուածի աւելուածի մէջ: Յիշեալ յօդուածում մատնացոյց արած փոխառութեան չափը կարող է մեծացրած լինել մինչև 75% կալուածքի գնահատական արժէքից, եթէ այդ կը վճռվի բանկի խորհրդի անդամների 2/3 ձայներով և եթէ այդ պահանջվում է կալուածքը մասնաւոր կրեդիտական հիմնարկութիւնից տեղափոխելու համար, այն դէպքում, երբ կը հարկաւորվի ծածկել այն պարտքերը, որոնք արած են այժմեան կանօնադրութեան հրատարակվելուց առաջ և որոնք վերաբերվում են թէ պետական ազնուական կալուածական բանկին և թէ ուրիշ հիմնարկութիւններին, որտեղ դրաւ էր դրված կալուածքը, ապահովված լինելով դրաւական թղթերով, և նմանապէս այն ապառիկներին, որոնք դիզվել են մինչև կալուածքի կրկին դրաւ դնելը և որոնք ստացվելու են փոխառուից:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 յունվարի: Սենատը, քննելով Ստավրօպօլի հաշտարար դատաւոր Եվլախովի ապելյացիական գանգատը Թիֆլիսի դատաստանական պալատի վճռի դէմ, որով նա կաշառակերութեան համար դատապարտվեցաւ աքսորման Սիբիրի մէջ, որոշեց. 1) Եվլախովին արդար հա-

մարել և 2) Թիֆլիսի դատաստանական պալատի վճիռը իր բոլոր հետևանքներով խափանել:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 յունվարի: Այստեղի դուման որոշեց բանալ Պուշկինի յիշատակին ժողովրդական երկու ընթերցարաններ, որտեղ մուտքը ձրի կը լինի:

ԼԻՄԲՈՒՐԳ, 28 յունվարի: Այստեղի եպիսկոպոսը արգելեց հոգևորականներին մասնակցել եօթնամեակի ընտրողական ագիտացիայի մէջ:

ԼԻՕՆ, 28 յունվարի: Նրէկ գցվեցան երկու ռումբեր ռուսիկանական վարչութեան դուռը: Ռուսիկաններից երեք հոգի վիրաւորված են:

ԼՕՆԴՕՆ, 28 յունվարի: Նրէկ սոցիալիստները ցոյցեր արեցին: Ամբոխը ջարդեց պատուհանների մի քանի ապակիներ և կողոպտեց խանութներ:

ԼՕՆԴՕՆ, 29 յունվարի: Գանձարանի կանցլեր Գօշէն ընտրված է Լօնդօնում համայնքների ժողովի անդամ:

ԲԵՐԼԻՆ, 29 յունվարի: Հրատարակված են կանոններ՝ զօրքերը պատերազմական ժամանակ երկաթուղիներով տեղափոխելու մասին:

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ, 29 յունվարի: Էլզաս-Լօթարինգիայի փոխարքան, երկրի ներկայացուցիչներին տուած ճաշկերոյթի ժամանակ, ասեց որ թէև պատերազմը չէ կարելի անխուսափելի համարել, սակայն դրութիւնը ծանրակշիռ կը լինի, մինչև որ Ֆրանսիան վերջնականապէս չի հաշտվի Էլզաս-Լօթարինգիայի Գերմանիայի տիրապետութեան տակ անցնելու խորհութեան հետ: Խաղաղութեան ապահովացնելուն նշանաւոր կերպով կարող է նպաստել նոյն իսկ երկրի ազգաբնակութիւնը, ընտրելով Բայխստագի համար եօթնամեակի կուսակից պատգամաւորներին: Իսկ երբ որ պարզ կը լինի որ երկրի ազգաբնակութիւնը կատարելապէս հաշտվեցաւ 1870 թվի պատերազմի հետևանքների հետ, այն ժամանակ Էլզաս-Լօթարինգիային կը շնորհվեն գերմանական դաշնակից պետութեան բոլոր իրաւունքները:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 յունվարի: Այսօր, Ալէքսանդր Սերգէեվիչ Պուշկինի մահվան յիսնամեայ յիշատակի օրը, հոգեհանգիստներ կատարվեցան Կազանսկի մայր-եկեղեցում, լիցէօնում, համալսարանում և այն տեղում, որտեղ տեղի էր ունեցել մենամարտութիւնը: Մայր-եկեղեցում տեղի ունեցած հոգեհանգստին ներկայ էին շատ գրականագէտներ և քաղաքագլուխը: Լիցէօնում, հոգեհանգստից յետոյ, Գրոտ կարդաց մի ճառ Պուշկինի մասին. կարդացվեցաւ նոյնպէս լիցէօնի նախկին ուսանող Վ. Ջօտովի ոտանաւորը: Մենամարտութեան տեղում տեղի ունեցած հոգեհանգստին ներկայ էր զեմստվօն: Վճռված է այդ տեղում առ այժմ խաչ կանգնեցնել, իսկ յետոյ կառուցանել Պուշկինի արձանը: Պուշկինեան փողոցի վրա գտնվող Պուշկինի արձանը զարդարված էր ծաղիկներով: Շատ քաղաքներից ստացված են հեռագիրներ բանաստեղծի յիշատակը հանդիսաւոր կերպով տօնելու մասին:

ԼՕՆԴՕՆ, 29 յունվարի: Այստեղի առևտրական ժողովների երէկվայ բանկէտում արտաքին գործերի մինիստրի օգնականը ասեց, որ բրիտանական կառավարութեան ջանքերը դարձրած են խաղաղութեան պահպանութեան վրա. ճշմարիտ է պատերազմի վտանգ կայ, բայց բոլոր կայսրները և մինիստրները, առանց բացառութեան, ձգտում են փոխադարձ զիջումներ անելու: Գործը դեռ չէ հասել այն աստիճանից դրութեան, որ կարելի լինէր պատերազմը համարել ոչ միայն անխուսափելի, այլ մինչև իսկ հաւանական:

Կ. ՊՕԼԻՍ 29 յունվարի: Ցանկով չընդունեց բօլղարական կառավարութեան առաջարկութիւնը, մի խնամակալ և երկու մինիստր ընդդիմադրական կուսակցութեան անդամներից նշանակելու մասին, և պահանջում է, որ ընդդիմադրականներին խնամակալութեան մէջ աւելի տեղ տրվէր:

Խմբագիր-Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES
PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Հինգշաբթի, 5-ին փետրվարի, ԲԱԹՈՒՄԻՑ դուրս կը գնայ շոգենաւ DONNAI (ԴՕՆՆԷ) նաւապետ SIBILET (ՍԻԲԻԼԷ) դէպի Կ. Պօլիս և Զմիւռնիա և յարակցելով Եաֆա, Պորտ-Սայիդ և Ալէքսանդրիա գնացող ընկերութեան շոգենաւերի հետ:

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԳՈՒ պ. պ. ԲՈՒՐԿՀԱՐԴԻ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՕՐԵԱՆ ՀԵԶՕՐԵԱՆՑԻ: 2—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.
(N. PAQUET ET COM.)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Չորեքշաբթի, փետրվարի 4-ին, ԱՐՄԷՆԻԱ (ARMÈNIE) շոգենաւը, նաւապետ ՇԵՕԼՏ (SCHEULT) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէլ: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Բէնօին, նախկին Արծրունի գալերէում, № 103. 3—3

18—100

ВЫСОЧАЙШЕ Утвержденное Кавказское Товарищество торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ (Графская ул., противъ Музея).

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ (Գրաֆսկայա փողոց, Մուզէյի դիմաց):

Ստացված է Մալց-էկստրակտ և հազի համար կօնֆեկտներ՝ «Մի հազիր»: Ձկան իւղ՝ մաքրած և ոչ-մաքուր. Պրօվանսի ձէթ, քացախի էսէնցիա, բուսական ձէթ, ԲԵՐԺԵՐԻ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՕՍԼԱՑ, լեղակ՝ փոշիով և գունտերով. բծեր հանելու դեղեր, կօշկաների և մեքենաների կօշիկների համար. սամավարը և առհասարակ մետալեայ գործիքները սրբելու իւղ և փոշի ՇՎԵԴԱԿԱՆ ԳՐԵՖՍԲԻ ԱՌԱՋԻՆ ՖԻՐՄԱՅԻ ԼՈՒՑԿԻ, և տնտեսութեան ուրիշ պարագաներ: Լէնգլի թխանոու բալզամը. թխանու կրէմ. Էմուլսիա և Էնգլանդի կօսմետական սրբիչներ, երեսի և մորթու թարմութիւնը պահպանելու համար: Կինաւէնի Էլէօսպա մազերը աճեցնելու համար:

Գեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, և ԲԱԳՈՒԻ նրա բաժանմունքում:

ԿՕՖԷ ՄՕԿԿՕ
Ս. ՍԻՈՒ և ԸՆԿ.
(Ц. 4907) 47—50 (շ)

Մի Հայ ՕՐԻՈՐԴ, որ աւարտել է իր ուսումը Գայիանեան դպրոցում, ցանկանում է մասնաւոր տներում դասեր տալ: Հասցէն „ՄՇԱԿԻ" խմբագրատանը:

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԽԻ

ԱՊԱԿՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ
Պատրաստում է ամենանոր սիստեմայի

ԼԱՄՊԱՅԻ ԱՊԱԿԻՆԵՐ
Նոյնպէս և լամպայի ուրիշ պարագաները, էժանացրած գներով: Ապրանքները կարելի է խնդրել Սիմենս և Գալսկէ գործակալութեան գրասենեակի մէջ, Թիֆլիսում: 6—10 (և. շ.)

ПОДПИСКА
на 1887 годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ"
ГОДЪ ВОСЬМОЙ.

„Русскій Курьеръ" выходитъ ежедневно въ форматѣ большихъ газетъ по слѣдующей программѣ:

I. Постановленія и распоряженія правительства.—II. Обзоръ политическихъ событій и общественной жизни; обсужденіе „вопросовъ дня".—III. Хроника: извѣстія—придворныя, военныя, научныя, литературныя, художественныя, театральныя, музыкальныя, торговыя и др. Біографіи и некрологи.—IV. Телеграммы.—V. Московскій дневникъ.—VI. Мнѣнія русской и иностранной печати по текущимъ вопросамъ.—VII. Жизнь Россіи: народное образованіе, земство, городское и крестьянское самоуправленіе, промышленность и торговля; корреспонденціи изъ Россіи; извлеченія изъ журналовъ и газетъ.—VIII. Иностранныя извѣстія; корреспонденціи изъ-за границы; извлеченія изъ иностранныхъ газетъ.—IX. Литературный отдѣлъ: романы, повѣсти, очерки, разсказы, сцены, стихотворенія.—X. Фельетонъ: обзоръ явленій внутренней жизни; литературная лѣтопись; обзоръ журналовъ; историческій листокъ; научная хроника; хроника заграничной жизни; театръ и музыка.—XI. Критико-библіографическій отдѣлъ: статьи по разнымъ отраслямъ наукъ, искусствъ и промышленности.—XII. Судебная хроника: судебные процессы.—XIII. Разныя извѣстія: случаи, анекдоты и проч.—XIV. Справочный отдѣлъ: свѣдѣнія—биржевыя, желѣзнодорожныя, театральныя и отвѣты редакціи.—XV. Объявленія.

Примѣчанія: 1-е. Въ „Русскомъ Курьерѣ" помѣщаются ежедневно не исключая дней послѣпраздничныхъ и табельныхъ: „политическое обозрѣніе", фельетоны и передовыя статьи по текоущимъ вопросамъ и по славянскому. 2-е. Съ 19-го ноября с. г., количество матеріала въ газетѣ увеличено, приблизительно, на четыреста строкъ. 3-е. Съ новаго года, кромѣ того, самый размѣръ газеты значительно увеличится и прибавится до 600 строкъ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ Москвѣ:		Съ пересылкою во всѣ города:		Заграницу:	
На годъ	9 р. — к.	На годъ	10 р. — к.	На годъ	20 р. — к.
„ 6 мѣс.	5 „ — „	„ 6 мѣс.	6 „ — „	„ 6 мѣс.	12 „ — „
„ 3 „	2 „ 75 „	„ 3 „	3 „ — „	„ 3 „	6 „ — „
„ 1 „	1 „ 10 „	„ 1 „	1 „ 25 „	„ 1 „	2 „ 50 „

1. Отдѣльные №№ изъ конторы изданія и у разносчиковъ—по 5 к.—2. Подписка принимается съ 1-го по 1-е каждаго мѣсяца и не далѣе конца года.—3. Гг. Иногородніе. при возобновленіи подписки, благоволятъ прилагать свой печатный адресъ.—4. За перемѣну адреса городскаго и иногородняго—30 к. При перемѣнѣ городскаго на иногородній доплачивается разница въ цѣнѣ подписки.

ТАРИФЪ НА ОБЪЯВЛЕНІЯ:

За строку петита или за мѣсто, занимаемое ею: на первой страницѣ 20 к. за стр. На четвертой страницѣ 10 к. за стр. 1. За украшенія объявленій взимается прибавки 10% съ суммы стоимости объявленій.—2. Доставляющимъ значительное количество объявленій дѣлается уступка.—3. Лицамъ ищущимъ мѣстъ или занятій, Контора „Русск. Кур." печатаетъ объявленія со скидкою 30%, а предлагающимъ давать уроки 50% противъ тарифа.—4. Объявленія библіографическія, рекламы, объ уничтоженіи довѣренностей, о потеряхъ, объ умершихъ, о желаніи давать уроки, о медицинскихъ средствахъ и т. п., принимается не иначе какъ съ засвидѣтельствованіемъ подлежащаго начальства.

Контора изданія открыта по буднямъ отъ 9 до 5 часовъ, а по праздникамъ отъ 10 до 2 ч., редакція-же—отъ 1 до 3 ч.

Редакторъ-Издатель Н. П. Ланинъ.

3—3

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Էլէկսիր-Melange. Մազերի արագ և առատ բուսցնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց: Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

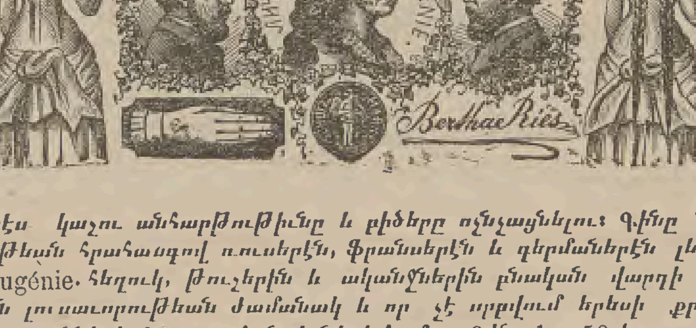

Բալզամ—Eugénie. դաժնեա և պակի փունջի ծաղիկներից, երեսին, շլինքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիօնի սպիտակութիւն տալու համար, չուչանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բծերը ոչնչացնելու: Գինը 1 ր. 75 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով:

Կարմրադեղ—Eugénie. հեղուկ, թուշերին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից: Առաջարկվում է մանաւանդ թատրօնների և պարահանդէսների համար: Գինը 1 ր. 50 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Այդ բոլոր երեք կօսմէտիկական արդիւնքները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պարունակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր: Բէրթա Րիս.

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ՊՕՄԱԴ
խակական «Pasta Eugénie», գերազանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախորժ երևոյթների դէմ: Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն: Գինը մի սրուակի համար 1 ր. 60 կ.

Քինին-գլիցէրինեան պօմադ պերուական բալզամից, մազերը ամրացնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար: Գ. 2 ր. սրուակի համար:

Ձեռքերի պօմադ: Գինը սրուակի համար 1 ր. 30 կ.: Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «հրեշտակ» և հնարող տարօրինութիւն «Bertha Ries».

Իսկական «Poudre-Eugenie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձինով 1 ր. 50 կ. առանց վրձինի 1 ր. 20 կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Բիօ գաւամանի» գործարանի:

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում Վ. Գրիվնակի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Զուբալովի տանը: 80—100

ՆՈՐ ԳԻՐՔ. (ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ)
ՀՈՂԱՅԻՆ ԵՒ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ ՀԻՆ ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ Ս. Բահաթրեանի. 1 շրջան: Գինը 35 կ: Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում: 10 աւելի առնողներին 20% զիջումն կը լինի կենտրոնական գրավաճառանոցում: 15—30

Բացելով Բագուայ մէջ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ, ընդունում ենք Հայերէն գրքեր կօմիսիայով վաճառելու համար: Պայմանների որոշելը թողնում ենք հրատարակիչների և հեղինակների ազատ կամքին: Մեր հասցէն. Баку. Книжный Магазинъ Тараевыхъ. 4—4